

PAWEŁ BORECKI

**Znamiona państwa wyznaniowego.
Uwagi na kanwie dorobku współczesnego konstytucjonalizmu**

Streszczenie

Analiza współczesnych konstytucji wskazuje, że liczba państw wyznaniowych powoli maleje. Spotykamy się jednak z tendencjami przeciwnymi. Model państwa wyznaniowego jest charakterystyczny przede wszystkim dla krajów muzułmańskich Bliskiego i Środkowego Wschodu oraz dla licznych państw Azji Południowo-Wschodniej. W ostatnich dziesięcioleciach wyraźnie zmalała natomiast liczba państw chrześcijańskich oraz świeckich państw ideologicznych. Stabilna pozostaje grupa państw z buddyzmem jako religią uprzywilejowaną. Przepisy wyznaniowe konstytucji państw konfesyjnych charakteryzują się z reguły dużym stopniem ogólności. Rzadko spotyka się postanowienia szczegółowe. Klauzule wyznaniowe zamieszczone są przede wszystkim wśród zasad naczelnych konstytucji. U podstaw wyznaniowego charakteru państwa leży odrzucenie neutralności światopoglądowej. Nie jest możliwe na podstawie samych tylko konstytucji zrekonstruowanie szczegółowego, uniwersalnego modelu państwa wyznaniowego. W świetle ustaw zasadniczych najczęściej spotykane cechy państw wyznaniowych to: negacja neutralności państwa w sprawach światopoglądowych, przyjęcie określonej religii jako oficjalnej, odrzucenie równości związków wyznaniowych, wymóg wyznawania przez głowę państwa określonej religii lub światopoglądu, udzielanie przez państwo wsparcia dla danej konfesji. Konstytucje większości państw wyznaniowych formalnie zapewniają wolność religijną. W ustawach zasadniczych niektórych państw muzułmańskich gwarancje dla tej wolności są jednak przemilczane. Jedność organizacyjna aparatu państwowego i wyznaniowego nie jest charakterystyczna dla sfery kultury politycznej Zachodu. Rzeczywistość społeczno-polityczna współczesnych państw wyznaniowych wskazuje, że wspomnianego modelu państwowości nie można *a priori* uznać za sprzeczny z zasadami demokracji oraz z prawami człowieka.

Słowa kluczowe: państwo wyznaniowe – stosunki państwo–Kościół – współczesne konstytucje – wolność religijna – islam